

تحلیل وضعیت فساد اداری بر اساس سلامت روان با نقش میانجی‌گری بهزیستی

روان‌شناختی (مدل‌یابی معادلات ساختاری)

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۰۱/۲۰ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۷/۰۶/۰۳

رضا حسین پور^۱

رامین غریب زاده^{۲*}

سلیم کاظمی^۳

چکیده

مقدمه: پژوهش حاضر با هدف تحلیل وضعیت فساد اداری بر اساس سلامت روان و با نقش میانجی‌گری بهزیستی روان‌شناختی انجام شد.

روش: روش تحقیق، توصیفی - همبستگی از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل کلیه کارکنان دانشگاه محقق اردبیلی بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای متناسب با حجم هر طبقه ۲۸۰ نفر به‌عنوان نمونه آماری جهت مطالعه انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌های پژوهش از سه پرسشنامه استاندارد سلامت عمومی، پرسشنامه فساد اداری و پرسشنامه بهزیستی روان‌شناختی استفاده شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق از ماتریس همبستگی و مدل‌یابی معادلات ساختاری (تحلیل مسیر) استفاده گردید.

یافته‌ها: نتایج تحقیق با استفاده از نتایج الگوی ساختاری نشان داد که بین سلامت روان با فساد اداری (-۰/۵۴) رابطه منفی و معنی‌دار و بهزیستی روان‌شناختی (۰/۴۹) رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. رابطه بین بهزیستی روان‌شناختی با فساد اداری (-۰/۳۹) منفی و معنی‌دار بود. همچنین رابطه بین سلامت روان و فساد اداری با نقش میانجی‌گری بهزیستی روان‌شناختی (-۰/۵۲) معکوس و معنی‌دار بود.

نتیجه‌گیری: بر اساس یافته‌های این تحقیق، سلامت روان کارکنان سازمان می‌تواند هم در کاهش فساد اداری و هم در بهزیستی روان‌شناختی کارکنان موثر باشد.

کلیدواژه‌ها: سلامت روان، فساد اداری، بهزیستی روان‌شناختی، کارکنان، دانشگاه محقق اردبیلی.

۱. دکتری مدیریت آموزش عالی. استادیار گروه علوم تربیتی دانشگاه جامع امام حسین(ع)، تهران. ایران.

۲. دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی دانشگاه محقق اردبیلی.

* نویسنده مسئول: ramingharibzadeh71@gmail.com

۳. دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی دانشگاه محقق اردبیلی.

The relationship between mental health and psychological well-being of corruption, the role of mediation (Structural equation modeling)

Reza Hoseinpoor¹

Ramin Gharibzadeh^{2*}

Salim Kazemi³

Abstract

The purpose of this study was to analyze the state of corruption on the basis of mental health and mediating the role of psychological well-being. The research method was descriptive-correlational modeling of structural equations. The statistical population consisted of all employees of the Ardebil University of Mohaghegh who were selected by using a stratified random sampling method in proportion to the size of each class. 280 subjects were selected as the statistical sample. Three general health questionnaires, a corruption inventory questionnaire, and a psychological well-being questionnaire were used to collect the data. To analyze the data, correlation matrix and structural equation modeling (path analysis) were used. The findings of the research showed that there was a significant and positive relationship between mental health and administrative corruption (-0.54) and psychological well-being (0.49). The relationship between psychological well-being and administrative corruption (-0.39) was negative and significant. Also, the relationship between mental health and administrative corruption with the role of mediation of psychological well-being (-52 / 0) was reversed and significant. Based on the findings of this research, the mental health of the organization's staff can be effective both in reducing administrative corruption and the psychological well-being of employees.

Keywords: mental health, corruption, psychological well-being, staff, The University of Mohaghegh Ardabil.

1 . Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Imam Hossein University. Tehran. Iran

2 . Ph.D. student of educational management at the University of Mohaghegh Ardabili

*Corresponding author: ramingharibzadeh71@gmail.com

3 . Ph.D. student of educational management at the University of Mohaghegh Ardabili

مقدمه

دانشگاه یک نظام اجتماعی و از ارکان جامعه است، به طوری که می‌توان آن را مهمترین سلول اجتماعی برشمرد. به اعتقاد جمعی از روان‌شناسان، مهمترین ابزار انسان برای رسیدن به سعادت خوشبختی سلامت روان می‌باشد. سلامت روانی یکی از مباحث مهمی است که در رشد و بالندگی خانواده و جامعه مؤثر می‌باشد. سازمان بهداشت جهانی^۱ (۲۰۰۴) سلامت روانی^۲ را به عنوان حالتی از بهزیستی که در آن فرد توانمندی خود را شناخته از آنها به نحو موثر و مولد استفاده کرده و برای اجتماع خویش مفید است، تعریف می‌کند. به طور کلی بهداشت روانی ایجاد سلامت روان به وسیله پیشگیری از ابتلا به بیماری‌های روانی، کنترل عوامل مؤثر بروز آن، تشخیص زودرس، پیشگیری از عوامل ناشی از برگشت بیماری‌های روانی و ایجاد محیط سالم در برقراری روابط صحیح انسانی است (میلانی فرد، ۱۳۹۵).

هدف سلامت روان فقط منحصر به تشریح علل اختلالات رفتار نبوده بلکه هدف آن به وجود آمدن عواملی که مکمل زندگی سالم و نرمال باشد و نیز درمان اختلالات جزئی رفتار به منظور جلوگیری از وقوع بیماری‌های شدید روانی و به طور کلی هدف سلامت روان پیشگیری است (شاملو، ۱۳۹۴). فراست‌کیش و همکاران (۱۳۹۵) معتقدند که افراد با احساس بهزیستی روان‌شناختی بالا، هیجانات مثبت را تجربه می‌کنند و از حوادث و وقایع پیرامون خود، ارزیابی مثبتی دارند؛ در حالیکه افراد با بهزیستی پایین، حوادث و وقایع زندگی خود را نامطلوب ارزیابی کرده و بیشتر هیجانات منفی نظیر اضطراب، افسردگی و خشم را تجربه می‌کنند و می‌تواند، منجر به بروز فساد و یا ناهنجاری در رفتار گردد. فساد مسئله‌ای است که در تمام ادوار گریبان‌گیر دستگاه‌ها و سازمان‌ها بوده و هسته اندیشه بسیاری از دانشمندان و متفکران سیاسی را تشکیل داده است. فساد اداری نیز به عنوان یکی از عمومی‌ترین اشکال فساد پدیده‌ای است که نه به زمان خاصی تعلق دارد و نه مربوط به جامعه خاصی می‌شود (موباکو^۳، ۲۰۰۸).

مسئله سلامت اجتماعی یکی از مهمترین ابعاد سلامت و یکی از مهمترین عوامل رشد و توسعه است که روانشناسان، جامعه‌شناسان و محققان آن را مورد توجه قرار داده‌اند (صفاری‌نیا و خیرالدین، ۲۰۱۶). فساد اداری^۴، نیز مانند هر پدیده اجتماعی و اقتصادی دیگری به عوامل و فرآیندهای پیچیده بسیاری بستگی دارد که طیف گسترده‌ای از مسائل روانی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، اداری، مدیریتی و عوامل فردی و گروهی را در بر می‌گیرد. همچنین مسائل حقوقی مانند انعطاف‌پذیری در قوانین و توصیه‌های آمرانه، دیدگاه‌های دیوان‌سالاری، نادیده گرفتن قوانین اداری، عدم شفافیت در وظایف و استانداردها، فقدان نظارت بر عملکردها، دستکاری در اسناد و مدارک و غیره

1. WHO
2. Mental health
3. Mobaco
4. Administrative corruption

می‌باشد. از سوی دیگر بی توجهی به شایستگی نیروی انسانی و باند می‌تواند، حس محق بودن و ضایع شدن حقوق افراد و گروه‌گرایی مدیران ارشد را در کارمندان نادیده گرفته تا به کارهای خلاف از قبیل رشوه خواری و اختلاس دست بزنند. البته منظور از فساد اداری، فساد فراگیر در میان کارگزاران دولتی است که موجب زیان‌های اجتماعی و یا تضعیف نهادهای موجود می‌گردد که نتیجه نهایی آن توزیع نامناسب امکانات عمومی و مصادره اموال عمومی برای استفاده‌های شخصی می‌باشد (عابدی جعفری، ۱۳۹۵). عدم سلامت اداری یا فساد به‌عنوان یکی از مهمترین تهدیدات برای ثبات اقتصادی، توسعه و پیشرفت اقتصادی در جامعه محسوب می‌شود (صفری‌نیا و خیرالدین، ۲۰۱۶). حسن پور و رضوی (۱۳۹۷) نیز معتقدند که فساد یکی از مهم‌ترین موانع نیل به پیشرفت و توسعه در جوامع و کشورهای مختلف است. بنابراین آشنایی با پدیده فساد، انواع و شاخص‌های سنجش آن و همچنین پیامدهای منفی فساد از جنبه‌های مختلف سیاسی، اداری و اجتماعی و اقتصادی می‌تواند در بررسی راهکارهای مبارزه با آن راهگشا باشد.

در دهه‌های اخیر، روان‌شناسی مثبت‌نگر به‌عنوان تلاشی جهت بررسی توانمندی‌های انسان است که هم‌اکنون این علم مطالعات مناسبی برای بهزیستی و شادمانی در حوزه‌های مختلف آموزشی، بهداشتی، درمانی و دانشگاهی فراهم نموده است (لینلی و جوزف^۱، ۲۰۰۴). روان‌شناسی مثبت‌نگر، حرکتی شناخته شده در جهت سوق دادن انسان به سمت رشد، شکوفایی و بالندگی است که نمی‌خواهد جایگزین هیچ یک از انواع درمان‌های روان‌شناختی شود (سایگمن^۲، ۲۰۰۶). جامعه علمی، در طول دهه‌های اخیر، شاهد مطالعات و تحقیقاتی در زمینه درک و مفهوم‌سازی جنبه‌های مختلف روان‌شناسی مثبت‌نگر به‌ویژه بهزیستی بوده است. بهزیستی روان‌شناختی به‌طور گسترده‌ای مورد بررسی و به روش‌های مختلفی مفهوم‌سازی شده است. یکی از مهم‌ترین مدل‌هایی که بهزیستی روان‌شناختی^۲ را مفهوم‌سازی و عملیاتی کرده، مدل چند بعدی ریف و همکاران است (احدی، ستوده و حبیبی، ۱۳۹۳). ریف^۳ بهزیستی روان‌شناختی را تلاش فرد برای تحقق توانایی‌های بالقوه واقعی خود می‌داند. این مدل از طریق ادغام نظریه‌های مختلف رشد فردی (مانند نظریه خود شکوفایی مزلو و شخص کامل راجرز) و عملکرد سازگارانه (مانند نظریه سلامت روانی مثبت جاهودا) شکل گرفته و گسترش یافته است (فرخی، یوسفی، علیزاده و روحی، ۲۰۱۴). ریف این الگو را براساس مطالعه متون بهداشت روانی ارائه کرد و اظهار داشت مؤلفه‌های الگو، معیارهای بهداشت روانی مثبت است و این ابعاد کمک می‌کند تا سطح بهزیستی و کارکرد مثبت شخص را اندازه‌گیری کرد. در پژوهشی که انجام دادند، نتایج نشان داد که عزت نفس بالا با بهزیستی روان‌شناختی بالا همراه است (اصغری ابراهیم آباد و ممی زاده اوچور، ۱۳۹۷).

1. Linley & Joseph
2. Seligman
3. Riff

ابعاد نظری سلامت روان‌شناختی مثبت در دیدگاه اخیر شامل: تسلط محیطی، رشد فردی، ارتباط مثبت با دیگران، هدفمندی در زندگی و پذیرش خود می‌باشد (ریف، ۱۹۸۹). الگوی ریف^۱ به‌طور گسترده در جهان مورد توجه قرار گرفته است (چنگ و چان^۲، ۲۰۰۵). موضوع سلامتی، از بدو پیدایش بشر در قرون وسطی و اعصار متمدنی مطرح بوده است، گاه از آن سخن به میان آمده، عموماً بعد جسمانی آن، مدنظر قرار گرفته و کمتر کسی به سایر ابعاد آن به‌ویژه بعد روان‌شناختی آن توجه کرده است (کهرزائی، ۱۳۸۴). باید گفت که یکی از ابعاد مهم سلامتی، سلامت روانی می‌باشد. بنا به تعریفی که کارشناسان سازمان جهانی بهداشت مطرح می‌کنند، سلامت ذهن عبارت از قابلیت ارتباط موزون و هماهنگ با دیگران، اصلاح محیط فردی و اجتماعی، حل تضادها و تمایلات شخصی، به‌طور منطقی، عادلانه و مناسب می‌باشد. سلامت روانی نقش مهمی در تضمین و کارآمدی هر جامعه‌ای ایفا می‌کند (سلگی، سعیدی پور و عبدالمالکی، ۱۳۸۵).

یکی از متغیرهای مهم و تأثیرگذار در حوزه روان‌شناسی سلامت، مفهوم بهزیستی روان‌شناختی می‌باشد. بهزیستی روان‌شناختی مستلزم درک چالش‌های وجودی زندگی است. رویکرد بهزیستی روان‌شناختی رشد و تحول مشاهده شده در برابر چالش‌های وجودی زندگی را بررسی می‌کند و به شدت بر توسعه انسانی تأکید دارد. به‌عنوان مثال دنبال نمودن اهداف معنادار، تحول و پیشرفت به‌عنوان یک فرد و برقراری روابط کیفی با دیگران. جمع‌گسترده‌ای از ادبیات تحقیقی در دهه ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ میلادی به تجزیه و تحلیل چالش‌های و مشکلات اساسی زندگی پرداخته است (ریف و کیس^۳، ۲۰۰۲).

مطالعات مختلف در رابطه با بررسی ارتباط بهزیستی و سلامت روان در داخل و خارج از کشور انجام شده که می‌توان به مواردی اشاره نمود: نتایج میکائیلی (۱۳۸۹) نشان داد که بین مؤلفه‌های بهزیستی روان‌شناختی بین دو جنس تفاوت معنی‌داری وجود دارد. جعفری و همکاران (۱۳۸۸) در پژوهش خود نشان دادند که بین بهزیستی معنوی و سلامت روانی ارتباط معناداری وجود دارد. بین بهزیستی معنوی و شکایات جسمانی، اضطراب، اختلال در عملکرد اجتماعی و افسردگی ارتباط معنی‌داری مشاهده کردند. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که بهزیستی مذهبی و وجودی به‌طور معنی‌داری سلامت روانی را پیش‌بینی می‌کنند. از دیگر یافته‌های پژوهش این بود که بهزیستی معنوی و بهزیستی وجودی دختران به‌طور معنی‌داری بیشتر از پسران است.

دهشیری و همکاران (۱۳۸۷) نیز به این نتیجه رسیدند که مقیاس بهزیستی معنوی روایی همگرا و واگرایی مناسب دارد. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی بیان‌کننده روایی سازه

1. Reef
2. Chang & Chan
3. Kiss

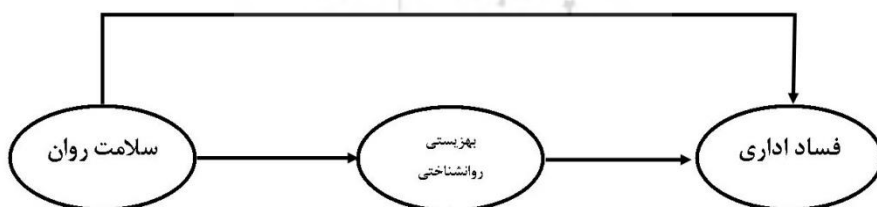
مقیاس در میان دانشجویان بود و همچنین میانگین نمره‌ها بهزیستی معنوی دختران به‌طور معنی‌داری بیشتر از پسران بود. جورج و لاندرومن^۱ (۱۹۸۴) رابطه بین بهزیستی روان‌شناختی و سلامت عمومی را مثبت و قابل توجه گزارش داده‌اند. آریندل^۲ و همکاران (۱۹۹۹) در بررسی رابطه بین بهزیستی روان‌شناختی و سلامت عمومی به این نتیجه رسیدند که با افزایش بهزیستی روان‌شناختی، سلامت عمومی نیز تحت تأثیر قرار گرفته و افزایش می‌یابد. شات و ریف (۲۰۰۲) در مطالعه رابطه بهزیستی روان‌شناختی و شخصیت به این نتیجه رسیدند که بین ابعاد بهزیستی روان‌شناختی و روان رنجوری رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد. رونی^۳ و همکاران (۲۰۰۳) دریافتند که بین ابعاد بهزیستی روان‌شناختی و اضطراب، افسردگی و خصومت رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد. باید اذعان داشت که آنچه در پیشرفت و توسعه جوامع عامل تعیین کننده و مهمی به حساب می‌آید، آموزش عالی و کارکردهایی است که بر عهده دارد. بدیهی است که آموزش عالی با نقش تربیت نیروی انسانی متخصص و متعهد برای جامعه، اهمیت ویژه‌ای در فرآیند رشد و توسعه کشور دارد. از عمده‌ترین عوامل در رشد و توسعه، مسأله بهزیستی روانی افراد مشغول به تحصیل است. موضوع سلامت روان انسان‌ها نیز، به خصوص جنبه ذهنی و روانی آن از دیرباز اهمیت زیادی داشته است و دارای پیچیدگی‌های خاصی است که نسبت به دیگر ابعاد زندگی، بیشترین دگرگونی و تغییر را متحمل شده است (جعفری، صدری و فتاحی مقدم، ۱۳۸۶).

پدیده فساد اداری، در دنیای امروز و به ویژه در کشورهای در حال توسعه، به‌عنوان یکی از مهمترین موانع پیشرفت جامعه، مطرح شده است. این پدیده صدمات جبران ناپذیری را بر سرعت حرکت چرخ توسعه جامعه ایجاد کرده و مسیر توسعه و پیشرفت را مسدود و محدود می‌سازد (زاهدی، محمدنی و شهبازی، ۱۳۸۸). کوهلمن^۴ (۲۰۰۸) علل بروز فساد اداری را شامل ویژگی‌های فردی (اعم از سن، جنسیت، ملیت، نژاد مهارت، تحصیلات، پیشینه اجتماعی و مقام)، مشخصه‌های سیستم سازمان (مانند استراتژی، سبک رهبری، فرهنگ سازمانی، سیستم‌های جبران خدمت، توسعه پرسنل و افق‌های شغلی) و محیط کلان (مانند عوامل سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور) می‌داند. سالدادیو و هان^۵ (۲۰۰۶) به بررسی ۷۰ مورد از پژوهش‌های انجام شده در خصوص فساد اداری پرداختند و برخی عوامل فردی، روانی مدیریت و سازمانی از قبیل سطح دستمزدها، نابرابری درآمدها، اختلاف در قدرت، ساختار سازمانی، عوامل کنترلی و نظارتی، بروکراسی بیش از حد، مقررات پیچیده و زائد و میزان مسئولیت کارکنان را در بروز فساد اداری مؤثر می‌دانند. دیمنت و توساتو^۶ (۲۰۱۷) در پژوهشی به دنبال علل و پیامدهای فساد اداری

1. Jorge & Lander man
2. Arundel
3. Ronny
4. Kuhlmann
5. Salado & Han
6. Dimant & Tosato

با بررسی پژوهش‌های صورت گرفته در دهه گذشته، به تحلیل دانش موجود علل فساد اداری پرداخت و اذعان نمود که عوامل مختلف فردی، روانی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی در بروز آن دخیل هستند. صفاری‌نیا و خیرالدین (۲۰۱۶) نیز در تحقیقی به ساخت و استاندارد سازی پرسشنامه ادراک فساد اداری و ارتباط آن با اعتماد اجتماعی پرداختند که از طریق تجزیه و تحلیل عامل اکتشافی با استفاده از واریمکس، در نهایت پرسشنامه شامل ۲۷ سوال با ۴ جزء (رانت و جنجالی، پول نقد برای دسترسی، اختلاس و تقلب و فساد در تهیه و قرارداد) به‌دست آمد. در نهایت، رابطه بین ادراک فساد و اعتماد اجتماعی با ۱۲۰ پرسشنامه که از نمونه و همبستگی پیرسون و روش تحلیل رگرسیون گام به گام به‌دست آمد، مورد تایید قرار گرفت.

یکی از مهم‌ترین مسائلی که زمینه ساز بروز مشکلات فراوان در کلیه کشورهای جهان شده است، فساد اداری و آلوده شدن کارگزاران و کارکنان اداری سازمان‌های مختلف به کارهای خلاف و استفاده غیرقانونی آنها از مقام و اختیارات اداری خویش برای منافع شخصی است. فساد اداری اپیدمی جهانی است و تقریباً در همه کشورهای جهان رواج دارد. البته درجه فساد در کشورها و جوامع گوناگون، مختلف است، ولی همه کشورهای به نوعی با این مشکل روبه رو هستند (شولتز و هارتینیان^۱، ۲۰۱۵). لذا بر اساس تحقیقات صورت گرفته تا بحال تحقیقی در رابطه با بررسی تاثیر عوامل روانی بر میزان فساد اداری وجود نداشته است؛ در حالیکه به نظر محقق این چنین می‌رسد که وجود فساد اداری در سازمان می‌تواند تا حدی متأثر از عوامل روانی باشد که افراد از نظر روانی در وضعیت سالمی وجود ندارند و خواسته یا ناخواسته به فساد در اداره می‌پردازند. در مجموع با توجه به پژوهش‌های انجام شده پژوهش حاضر در صدد آن است تا یافته‌های پراکنده در حوزه فساد اداری، سلامت روان و بهزیستی روان‌شناختی را یکپارچه کند و به بینش جدیدی دست یابد، لذا مساله اصلی پژوهش حاضر این است که آیا بین سلامت روان و فساد اداری با نقش میانجی‌گری بهزیستی روان‌شناختی در بین کارکنان دانشگاه محقق اردبیلی در سال ۱۳۹۵ رابطه وجود دارد؟

نمودار ۱- مدل مفهومی پژوهش

1. Shultz & Hartiniyan

روش

روش اجرای پژوهش حاضر توصیفی از نوع مدل یابی معادلات ساختاری است. جامعه آماری مورد نظر شامل کلیه کارکنان دانشگاه محقق اردبیلی (مشمول بر کادر اداری و اعضای هیئت علمی) در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ می باشد که با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای متناسب با حجم هر طبقه ۲۸۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شده است. ابزار اصلی گردآوری داده های پژوهش سه پرسشنامه استاندارد بود.

ابزار پژوهش

الف) پرسشنامه سلامت روان: پرسشنامه سلامت عمومی GHQ-28 شناخته ترین آزمون غربالگری است که تاکنون در تحقیقات تاثیر بسیار زیادی بر پیشرفت پژوهش ها داشته است. امروزه این پرسشنامه به منظور استفاده به ۳۶ زبان ترجمه شده است. بسیاری از محققین تصریح کرده اند که این پرسشنامه هم استفاده بالینی داشته و هم در جامعه کاربرد دارد (یعقوبی، ۱۳۷۴). پرسشنامه در ۲۸ گویه و به تفکیک چهار مولفه طراحی شده است. نشان های جسمانی شامل سوالات ۱-۷، علائم اضطراب شامل سوالات ۸-۱۴، اختلال در کنش اجتماعی شامل سوالات ۱۵-۲۱ و علائم افسردگی شامل سوالات ۲۲-۲۸ می باشد. مقیاس پرسشنامه لیکرت و در طیف ۴ درجه ای می باشد. منتظری و همکاران (۱۳۸۱) ضریب آلفای کر ونباخ را در خصوص پایایی پرسشنامه ۰/۸۷ گزارش کرده اند. و در این تحقیق پایایی پرسشنامه از طریق ضریب آلفای کر ونباخ ۰/۸۴ بدست آمد.

ب) پرسشنامه فساد اداری: این پرسشنامه در سال ۱۳۹۴ توسط هادوی نژاد و جاوید بر پایه ادبیات پژوهش ساخته شد. این پرسشنامه در قالب ۲۵ گویه و برای سنجش متغیر فساد اداری (۸، ۱۳ و ۴ گویه به ترتیب برای سنجش فساد مالی، فساد رفتارهای اداری و فساد قانونی) طراحی شد. این پرسشنامه مبتنی بر طیف ۵ تایی لیکرت طراحی شد. ضریب آلفای کر ونباخ^۱ پرسشنامه برابر با ۰/۸۴ بود (هادوی نژاد و جاوید، ۱۳۹۴). و در این تحقیق پایایی^۲ پرسشنامه بر اساس ضریب آلفای کر ونباخ ۰/۸۳ بدست آمد.

ج) بهزیستی روان شناختی: این مقیاس را ریف در سال ۱۹۸۰ طراحی کرد. فرم اصلی از ۱۲۰ سوال تشکیل می شود، ولی در مطالعات بعدی فرم های کوتاه تر ۸۴ سوالی، ۵۴ سوالی و ۱۸ سوالی نیز تهیه شده است. در این پژوهش با توجه به جامعه و نمونه تحقیق از فرم ۵۴ سوالی استفاده شد. روایی نسخه فارسی پرسشنامه در مطالعه بیانی و همکاران (۱۳۸۷) مطلوب گزارش

1. Cronbach's alpha
2. Reliability

شده است. مقیاس‌های بهزیستی روان‌شناختی دارای ۶ خرده‌آزمون پذیرش خود، رابطه مثبت با دیگران، خودمختاری، زندگی هدفمند، رشد شخصی و تسلط بر محیط است. در فرم ۵۴ سوالی هر عامل از ۹ سوال تشکیل می‌شود. از آزمودنی درخواست می‌شود سوالات را خوانده و قضاوت درباره خودش را بر روی یکی از گزینه‌های کاملاً مخالف، تا حدودی مخالف، خیلی مخالف، خیلی کم موافق، تا حدودی موافق و کاملاً موافق مشخص سازد. روایی و پایایی مقیاس‌های بهزیستی روان‌شناختی در پژوهش‌های متعددی مناسب گزارش گردیده است. دایرنوک^۱ (۲۰۰۵) همسانی درونی خرده‌مقیاس‌ها را مناسب و آلفای کرونباخ آنها را بین ۰/۷۷ تا ۰/۹۰ یافته است. چمت^۲ و ریف (۱۹۹۷) همسانی درونی مقیاس‌های بهزیستی روان‌شناختی را بین ۰/۸۲ تا ۰/۹۰ گزارش داده‌اند. در پژوهش دیگری ریف ضریب همسانی درونی مقیاس‌ها را بین ۰/۸۶ تا ۰/۹۳ اعلام کرده است. در این تحقیق همسانی درونی مقیاس‌های بهزیستی روان‌شناختی بین ۰/۷۳ تا ۰/۸۹ بدست آمد.

یافته‌ها

در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی متغیرها شامل میانگین، انحراف استاندارد، چولگی و کشیدگی ارائه شده‌اند. در مدلیابی علی، توضیح متغیرها باید نرمال باشد. قدر مطلق چولگی و قدر مطلق کشیدگی متغیرها به ترتیب نباید از ۳ و ۱۰ بیشتر باشد. با توجه به جدول ۱ قدر مطلق چولگی و کشیدگی تمامی متغیرها کمتر از مقادیر مطرح می‌باشد. بنابر این پیش‌فرض مدل‌یابی علی یعنی نرمال بودن تک متغیری برقرار است. در جدول ۲ ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش اجرا شده‌اند.

جدول ۱- شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
سلامت روان	۳/۸۵	۰/۶۵	-۰/۲۹	۲/۱۸
بهزیستی روان‌شناختی	۴/۴۸	۰/۵۹	-۱/۲۱	-۱/۱۵
فساد اداری	۲/۹۵	۰/۷۱	-۰/۱۸	۳/۴۲

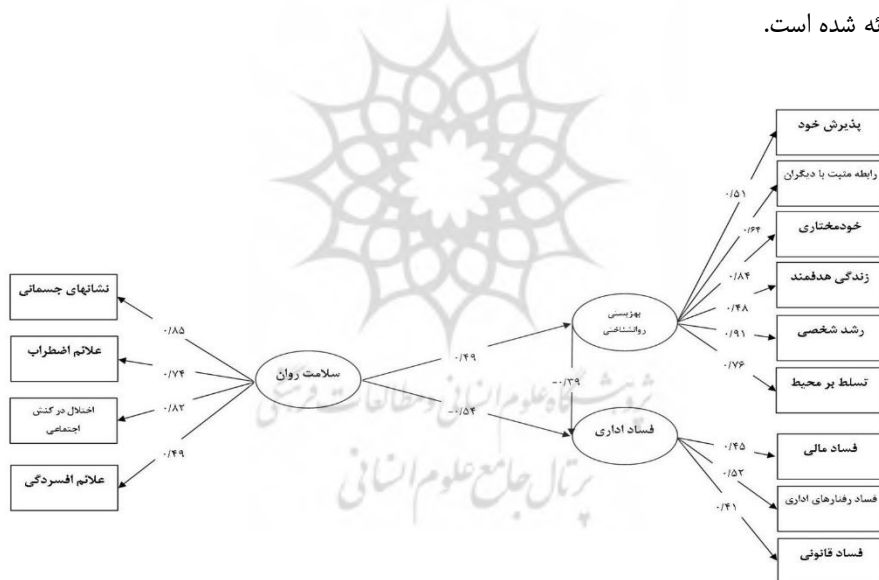
1. Direndok
2. Chemist

جدول ۲- ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

ردیف	متغیرها	۱	۲	۳
۱	سلامت روان	۱		
۲	بهزیستی روان شناختی	۰/۶۴**	۱	
۳	فساد اداری	-۰/۵۸**	-۰/۴۵**	۱

p<0.01**

با توجه به جدول ۲، رابطه بین سلامت روان و فساد اداری با ضریب همبستگی (-۰/۵۸) در سطح ۰/۰۱ منفی و معنی دار است. و همچنین رابطه بین سلامت روان و بهزیستی روان شناختی با ضریب همبستگی (۰/۶۴) در سطح ۰/۰۱ مثبت و معنی دار است. علاوه بر این رابطه بین بهزیستی روان شناختی و فساد اداری با ضریب همبستگی (-۰/۴۵) در سطح ۰/۰۱ منفی و معنی دار است. آزمون الگوی نظری پژوهش و برازش آن با داده‌های گردآوری شده، با روش بیشینه احتمال و با استفاده از نرم افزار Lisrel 8.8 در نمودار ۲ الگوی آزمون شده پژوهش حاضر ارائه شده است.

نمودار ۲- الگوی آزمون شده پژوهش

طبق اطلاعات مدلیابی معادلات ساختاری و تحلیل مسیر مندرج در نمودار ۲، بین سلامت روان و بهزیستی روان شناختی با ضریب مسیر (۰/۴۹) رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۰/۰۰۱ وجود دارد. بین سلامت روان و فساد اداری با ضریب مسیر (-۰/۵۴) رابطه منفی و معنی داری در سطح ۰/۰۰۱ وجود دارد. همچنین بین بهزیستی روان شناختی و فساد اداری با ضریب مسیر

(۰/۳۹-) رابطه منفی و معنی‌داری در سطح ۰/۰۰۱ وجود دارد. بین سلامت روان و فساد اداری با نقش میانجی‌گری بهزیستی روان‌شناختی با ضریب مسیر (غیر مستقیم) (۰/۵۲-) رابطه منفی و معنی‌داری در سطح ۰/۰۰۱ وجود دارد.

جدول ۳- شاخص‌های برازش الگوی آزمون شده پژوهش

PNFI	AGFI	CFI	GFI	.X2/d.f
۰/۷۰	۰/۸۷	۰/۹۲	۰/۹۶	۲/۴۸

برای بررسی میزان برازش مدل آزمون شده از شاخص‌های معرفی شده توسط کلاین (۲۰۱۱) استفاده شد. این شاخص‌ها شامل X2/d.f که مقادیر کمتر از 9 قابل پذیرش هستند، شاخص نیکویی برازش (GFI)، شاخص برازش تطبیقی (CFI) که مقادیر بیشتر از ۰/۹ نشانگر برازش مناسب الگو هستند، شاخص نیکویی برازش تعدیل یافته (AGFI) که مقادیر بیشتر از ۰/۸ قابل قبول هستند، شاخص برازش ایجاز (PNFI) که مقادیر بیشتر از ۰/۶ نشانگر برازش مناسب الگوی هستند و مجذور میانگین مربعات خطای تقریب که مقادیر کمتر از ۰/۰۸ نشانگر برازش مناسب الگوی هستند. در جدول ۳ شاخص‌های برازش الگوی آزمون شده گزارش شده‌اند که با توجه به معیارهای مطرح شده، الگوی آزمون شده برازش مناسبی با داده‌های گردآوری شده دارد.

جدول ۴- نتایج بررسی فرضیه‌های تحقیق

نتیجه	P	t	ضریب مسیر	فرضیه
تائید شد	۰/۰۴	۶/۷۱	-۰/۵۴	بین سلامت روان و فساد اداری رابطه وجود دارد.
تائید شد	۰/۰۵	۵/۶۶	۰/۴۹	بین سلامت روان و بهزیستی روان‌شناختی رابطه وجود دارد.
تائید شد	۰/۰۲	۴/۵۲	-۰/۳۹	بین بهزیستی روان‌شناختی و فساد اداری رابطه وجود دارد.
تائید شد	۰/۰۰۰	۷/۸۹	-۰/۵۲	بین سلامت روان و فساد اداری با نقش میانجی‌گری بهزیستی روان‌شناختی رابطه وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش تلاش شده است به بررسی رابطه سلامت روان و فساد اداری با نقش میانجی‌گری بهزیستی روان‌شناختی پرداخته شود. نتایج پژوهش نشان داد که بین سلامت روان و فساد اداری رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد و بین سلامت روان و بهزیستی روان‌شناختی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد و همچنین بین سلامت روان و فساد اداری با نقش میانجی‌گری بهزیستی روان‌شناختی رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد. یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های گذشته از جمله یوسفی (۱۳۸۷)، ریف و گیس (۲۰۰۲)، میکائیلی (۱۳۸۹)، جعفری و همکاران

(۱۳۸۶)، جعفری و همکاران (۱۳۸۹)، دهشیری و همکاران (۱۳۸۷)، جورج و لاندنمن (۱۹۸۴)، آریندل و همکاران (۱۹۹۹)، شات و ریف (۲۰۰۲)، کوهلمن (۲۰۰۸)، دیمنت و توساتو (۲۰۱۷) و رونی و همکاران (۲۰۰۳) همسو است؛ چرا که آنها نیز در پژوهش‌های خود به نتایج مشابه دست یافتند. بنابراین می‌توان، اینگونه بیان کرد که فساد اداری در سازمان‌ها رفتاری خلاف و زشت شمرده می‌شود، ولی نمی‌توان آن را فقط به عوامل محدودی مانند سیاست و فامیل‌گرایی و یا نظیر آنها ربط داد، چرا که افراد چنانچه به جهات مختلف تأمین شوند، نیازی به ایجاد فساد در سازمان نمی‌بینند. با توجه به مطالعات محقق در این پژوهش، یکی از راه‌کارهای کاهش فساد در سازمان می‌تواند، توانمندسازی افراد از لحاظ روان‌شناختی باشد. بنابر گفته یوسفی (۱۳۸۷) آموزش‌های روان‌شناختی شامل آموزش مهارت‌های زندگی و مهارت‌های زندگی کاری و آموزش ابراز وجود درمان‌های روان‌شناختی مانند رفتار درمانی و انواع فنون روان‌درمان و توان‌بخشی مانند مشکلات ادراکی و شناختی از جمله مداخله‌های روان‌شناختی تلقی می‌شوند. همچنین مداخله‌های روان‌شناختی شامل هر گونه اقداماتی است که روان‌شناسان و مشاوران به‌منظور پیشگیری درمان و کاهش مشکلات روان‌شناختی و رفتاری افراد بکار می‌برند. هدف نهایی این مداخله‌ها کمک به افراد برای درک بهتر خود و جهان پیرامون، افزایش قابلیت و توانمندی سازگاری و ارتقای سلامت روانی است. بنابراین سلامت روان در سازمان می‌تواند هم بر کاهش فساد اداری و هم در بهزیستی روان‌شناختی کارکنان تأثیر بگذارد. لذا چنانچه در سازمان‌ها، مدیران در جهت ارتقاء سلامت روان و بهزیستی روان‌شناختی نیروی انسانی‌شان تلاش بکنند، می‌توانند از میزان فساد اداری بکاهند.

فساد اداری در سازمان‌ها به ناکارآمدی سازمان منجر می‌شود. همانطور که قبلاً هم گفته شد، یکی از ابعاد مهم سلامتی، سلامت روانی می‌باشد. بنا به تعریفی که کارشناسان سازمان جهانی بهداشت مطرح می‌کنند، سلامت ذهن عبارت از قابلیت ارتباط موزون و هماهنگ با دیگران، اصلاح محیط فردی و اجتماعی، حل تضادها و تمایلات شخصی به‌طور منطقی، عادلانه و مناسب می‌باشد. سلامت روانی نقش مهمی در تضمین و کارآمدی هر جامعه‌ای ایفا می‌کند (سلگی، سعیدی پور و عبدالمالکی، ۱۳۸۵). بنابراین طبق این گفته می‌توان، تبیین کرد که با ایجاد سلامت روان در بین نیروی انسانی می‌توان از فساد اداری کاست و بر کارآمدی آن افزود. در سازمان‌ها و بخصوص سازمان‌های آموزشی نه تنها به بعد جسمانی بلکه به بعد روانی آن هم باید توجه بکنند.

نتایج پژوهش حاضر با یافته‌های رونی و همکاران (۲۰۰۳) نیز همسو می‌باشد. آنها دریافتند که بین ابعاد بهزیستی روان‌شناختی و اضطراب، افسردگی و خصومت رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد. باید اذعان داشت که آنچه در پیشرفت و توسعه جوامع عامل تعیین‌کننده و مهمی به حساب می‌آید، آموزش عالی و کارکردهایی است که بر عهده دارد. بدیهی است که آموزش عالی با

نقش تربیت نیروی انسانی متخصص و متعهد برای جامعه، اهمیت ویژه‌ای در فرآیند رشد و توسعه‌ی کشور دارد. از عمده‌ترین عوامل در رشد و توسعه، مسأله بهزیستی روانی افراد مشغول به تحصیل است. موضوع سلامت روان انسان‌ها نیز به خصوص جنبه ذهنی و روحی آن از دیرباز اهمیت زیادی داشته است و دارای پیچیدگی‌های خاصی است که نسبت به دیگر ابعاد زندگی، بیشترین دگرگونی و تغییر را متحمل شده است (جعفری، صدیقی و فتحی مقدم، ۱۳۸۶). بنابراین متعهد ساختن افراد می‌تواند از بروز فساد اداری در سازمان جلوگیری نماید. بنابر گفته رونی و همکاران (۲۰۰۳) باید افراد را به سازمان متعهد نمود، چرا که تعهد یک مسأله روانی و نوعی حس طرفداری از سازمان محسوب می‌شود. با توجه به نتایج بدست آمده می‌توان گفت که سلامت روان و بهزیستی روان‌شناختی بر کاهش فساد اداری تاثیر دارد. بر اساس نتایج به‌دست آمده پیشنهادت زیر ارائه می‌شود:

- ایجاد فضای کاملاً صمیمی و سالم از لحاظ روانی برای کارکنان.
- ایجاد سیستم مناسب برای تبادل نظر در سازمان.
- ایجاد امنیت شغلی برای افراد در سازمان.
- استفاده از توانمندی‌های افراد در سازمان
- بستری در محیط دانشگاه فراهم گردد که اعضا بتوانند آزادانه و بدون دغدغه با یکدیگر تعامل برقرار کرده و انجام امور به‌صورت تیمی مورد تشویق مدیران و رؤسای دانشگاه قرار گیرد.
- در دانشگاه بستر و شرایطی فراهم شود که کارکنان با اهداف، جایگاه، وظایف و نقش‌های دانشگاه در مقابل جامعه و مشتریان آشنا شوند که این امر می‌تواند، زمینه‌ساز ایجاد درکی مشترک از اهداف و نقش‌های سازمان در میان کارکنان شود و وجدان کاری را در آنها بوجود آورده و از بروز فساد در سازمان جلوگیری نماید.

منابع

- احدی، بتول؛ ستوده، محمدباقر و حبیبی، یعقوب (۱۳۹۳). مقایسه‌ی بهزیستی روان‌شناختی و مکانیزم‌های دفاعی در دانش‌آموزان با و بدون لکنت زبان، دوره ۱، شماره ۴، صص ۲۲-۶.
- اصغری ابراهیم آباد، محمدجواد و ممی زاده اوجور، محمد (۱۳۹۷). نقش انعطاف‌پذیری روان‌شناختی و سرسختی روان‌شناختی در تبیین بهزیستی روان‌شناختی سربازان، پژوهش‌های روانشناسی بالینی و مشاوره، ۸(۱): ۳۷-۵۱۵.
- بیانی، علی اصغر؛ گودرزی، حسنیه؛ محمد کوچکی، عاشور. (۱۳۸۷). رابطه ابعاد بهزیستی روان‌شناختی و سلامت عمومی در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد آزاد شهر. (۸۶-۱۳۸۵). دانش و پژوهش در روانشناسی، شماره ۳۵ و ۳۶، ۱۵۳-۱۶۴.

- حسن پور، حمیدرضا و رضوی، بهزاد (۱۳۹۷). اهمیت پیشگیری از فساد اداری و تاثیر آن بر سلامت اجتماعی، مجله آموزش و سلامت جامعه، دوره ۵، شماره ۲، صص ۷۲-۸۱.
- جعفری عیسی، دهشیری غلام رضا، سهرابی فرامرز، نجفی محمود. (۱۳۸۸). رابطه بین بهزیستی معنوی و سلامت روانی دانشجویان. تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره. دوره ۸ شماره ۳۱: ۲۳-۳۷.
- جعفری، اصغر؛ صدری، جمشید و فتحی مقدم، قربان. (۱۳۸۶). رابطه بین کارایی خانواده، دینداری و سلامت روان و مقایسه آن در بین دانشجویان دختر و پسر. مجله تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره، ۶(۲۲)، ۱۱۵-۱۰۷.
- دهشیری، غلامرضا؛ برجلی، احمد؛ شیخی، منصوره؛ حبیبی عسگرآبادی، مجتبی. (۱۳۸۷). ساخت و اعتباریابی مقیاس احساس تنهایی در بین دانشجویان، مجله روانشناسی، دوره ۱۲، ۳(۴۷): ۲۸۲-۲۹۶.
- سلگی، زهرا؛ سعیدی پور، بهمن؛ عبدالمالکی، پروانه. (۱۳۸۵). بررسی وضعیت سلامت روانی دانشجویان رشته تربیت بدنی دانشگاه رازی کرمانشاه، مجله دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه (بهبود): تابستان دوره ۱۳، ۲(۴۱): ۱۷۲-۱۷۸.
- شاملو، سعید. (۱۳۹۴). بهداشت روانی، چاپ نوزدهم، تهران: رشد.
- زاهدی، شمس السادات؛ محمدنی، سینا و شهبازی، مهدی (۱۳۸۸). بررسی عوامل موثر بر کاهش فساد اداری (مطالعه مورد در شهرداری تهران)، مدیریت فرهنگ سازمانی، ۷(۲۰)، صص ۵۵-۲۹.
- فراست کیش، فاطمه؛ پیرانی، ذبیح و خدابخشی کولایی، آناهیتا (۱۳۹۵). رابطه بین بهزیستی روان‌شناختی و شادکامی با جهت‌گیری مذهبی در دانشجویان دختر، دین و سلامت، دوره ۴، شماره ۱، صص ۴۶-۳۶.
- کهرزائی، فرهاد؛ خضری مقدم، انوشیروان و رفیعی پور، امین. (۱۳۸۴). بررسی بهداشت روانی دانشجویان دارای اُفت تحصیلی و مقایسه آن با دانشجویان عادی دانشگاه سیستان و بلوچستان. مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، ۲(۲)، ۷۵-۷۶.
- عابدی جعفری، حسن (۱۳۹۵). چگونه نظارت موجب فساد می‌شود؟ نظامات سازمانی، ذهنیت فردی و نظارت ساختاری، سوره اندیشه، شماره ۸۲، صص ۶۰-۶۱.
- منتظری، علی و همکاران. (۱۳۸۱). تعیین پایایی و روایی پرسشنامه ۱۲ سوالی سلامت عمومی، فصلنامه پایش، ۱(۳): ۱۴-۲۹.
- میکائیلی منبع، فرزانه. (۱۳۸۹). بررسی وضعیت بهزیستی روان‌شناختی دانشجویان دوره کارشناسی دانشگاه ارومیه، فصلنامه افق دانش، شماره ۱۶، صص ۴۹-۶۲.
- میلانی فر بهروز. (۱۳۹۵). بهداشت روانی، چاپ چهاردهم، تهران، نشر قومس.

- هادوی نژاد، مصطفی؛ جاوید، زهرا. (۱۳۹۴). رابطه فناوری اطلاعات با فساد اداری: نقش وجدان کاری به‌عنوان یک اصل اخلاقی، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال ۱۰ (۴)، صص ۶۵-۷۴.
- یعقوبی نصرآبادی، محمد؛ شاه محمدی، داوود. (۱۳۷۴). بررسی همه‌گیرشناسی بیماریهای روانی در مناطق روستایی و شهری شهرستان صومعه سرا (استان گیلان)، فصلنامه اندیشه و رفتار، شماره ۴، صص ۵۵-۶۰.
- یوسفی لویه مجید، (۱۳۸۷). *مداخله‌های روان‌شناختی در مورد کودکان با نیازهای ویژه، تعلیم و تربیت استثنایی*، شماره ۸۵ و ۸۴، ۷۳-۸۹.
- Alizadeh, H, Kaveghahfarokhi, M, Yoosefilooyeh, M, & Roohi, A. (2015). Development of a resilience fostering program, and its effects on psychological well-being in adolescents with externalizing and internalizing behavioral disorders. *Iranian J Except Child*, 12: 43-60.
- Arundel, A.W., Helsinki, J., & Fee, J. (1999). The satisfaction with life scale (SWLs): Appraisal with 1700 healthy young adults in the Netherlands. *Personality and Individuals Differences*. 26, 815 – 826.
- Cheng S. & Chan A. (2005). Measuring psychological well-being in the Chinese. *Personality and Individual Differences*. 38, 1307-1316.
- Dierendonck, D. (2005). The construct validity of Riff's Scales of psychological well-being and its extension with spiritual well – being. *Personality and Individual Differences*. 36, 629 – 643.
- Dimant, E. Tosato, G. (2017) "CAUSES AND EFFECTS OF CORRUPTION: WHAT HAS PAST DECADE'S EMPIRICAL RESEARCH TAUGHT US? A SURVEY" *Journal of Economic Surveys*, Vol. 00, No. 0, pp. 1–22.
- George, L.K., & Lander man, R. (1984). Health and subjective well- being: A replicated secondary data analysis. *International Journal of Aging and Human Development*. 19, 133–156.
- Kuhlmann, T. M. (2008) "Understanding Corruption in Organizations - Development And Empirical Assessment of an Action Model", *Journal of Business Ethics*, No. 82, PP 477495-.
- Linley, P. A., & Joseph, S. (2004). *Positive psychology in practice*. New Jersey, John Wiley & Sons, Inc., Hoboken.
- Mbaku, J. M. (2008). Corruption clean ups in Africa: Lessons from public choice. *Journal of Asia and African studies*, 43(4), 427-456.
- Riff, C. D. (1989). Happiness is everything, or it is explorations on the meaning of Psychological wellbeing. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 1069-1081.
- Riff, CD., & Singer, B. (1996). Psychological well – being: Meaning measurement and implication for psychotherapy. *Psychotherapy Psychosomatics*. 65, 14 – 23.

- Riff, C. D. Keyes, C. I. m Shomtkin .D. (2002). Optimal well-being: Empirical Encounter of two traditional. Journal of Personality and social psychology. 62 (6). 1007-1022.
- Roini, C., Ottolini, F., Raffanelli, C, Tossani, E., Riff, CD., & Fauve, A.G. (2003). The Relationship of psychological well-being distress and personality. Psychotherapy Psychosomatics. 72, 268 – 375.
- Saffarinia, M. Kheiraldin, Z.(2016). Construction and standardization of administrative corruption perception questionnaire and its relationship with social trust, International Journal of Advanced Biotechnology and Research (IJBR), Vol-7, Special Issue-Number4-June, pp437-445.
- Schultz, D. & Khachik, H. (2015). Combating corruption: The development of whistleblowing laws in the United States, Europe, and Armenia. International Comparative Jurisprudence, 1(2), 87–97.
- Seldadyo, H. Haan, J. (2006), The Determinants of Corruption: A Literature Survey And New Evidence, Paper Prepared For The 2006 EPCS Conference, Turku, Finland, P: 2023-, April.
- Seligman, M. E. P. (2006). Learned Optimism: How to Change Your Mind and Your Life (3rd Ed. First E, 1990. 2nd Ed, 1998). The New York Times Book Review: Vintage Books.

